

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของ วัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัย นายวัชรพงษ์ นาคะสิทธิ์ สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2565 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.สมนึก ชูปานกลีบ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.สุมาลี พงศ์ดิยะไพบูลย์

### บทคัดย่อ

คุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการยอมรับ ประพฤติตนตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง จะนำมาสู่ความเจริญก้าวหน้าของสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ 2) ประเมินคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างสำหรับวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ จำนวน 30 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ เป็นกระบวนการสร้างครอบครัวและ ชุมชนคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การให้ความรู้เรื่องหลักทศ 6 แก่ชุมชน โดยการเทศน์ตามกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนแต่ละหมู่บ้านก่อนการเข้าพรรษา ขั้นที่ 2 การบ่มเพาะพฤติกรรมตามหลักธรรมทศ 6 โดยผ่านกระบวนการสะท้อนคิดและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ตามแบบการให้คำปรึกษาเชิงพุทธ ซึ่งมีการติดตามการปฏิบัติตามหลักธรรมทศ 6 ทุกวันธรรมสวณะ ตลอดพรรษา ขั้นที่ 3 ประเมินพฤติกรรมของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันในแต่ละทศ

2. ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน พบว่า ประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ทศที่ 2 ทักขิมทศ ทศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ ทศที่ 5 อุปริมทศ ทศเบื้องบน ได้แก่ พระสงฆ์ ทศที่ 4 อุตตรทศ ทศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย ทศที่ 6 เหมภูมิทศ ทศเบื้องล่าง ได้แก่ ลูกจ้าง ทศที่ 1 ปุรัตถิมทศ ทศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดา และทศที่ 3 ปัจฉิมทศ ทศเบื้องหลัง ได้แก่ สามเณร

3. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน พบว่า บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนบุตรธิดาให้เป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ครูอาจารย์ควรฝึกฝน อบรมวิชาความรู้ให้ศิษย์เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามเณรควรช่วยเหลือ เกื้อกูลยกย่องให้เกียรติกันและกัน มิตรสหายควรเชื่อใจและจริงใจต่อกัน คนรับใช้/คนงานควรขยันหมั่นเพียร และเอาใจใส่ในงาน และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่สังคม

ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า การบ่มเพาะพฤติกรรมตามหลักธรรมทศ 6 โดยผ่านกระบวนการ สะท้อนคิด และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ตามแบบการให้คำปรึกษาเชิงพุทธ สามารถพัฒนาด้านการดำเนินชีวิต ขึ้นพื้นฐานในชุมชนให้ดีขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

**คำสำคัญ :** การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หลักทศ 6 กระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน

**Thesis Title:** The Morality and Ethics Development according to Six-Direction Dhamma Principle through the Process of Dhamma Delivery to Community Organized by Wat Thong Noppakun, Meang District, Phetchaburi Province **Researcher:** Mr. Watcharapong Nakasit **Major:** Development Strategy **Year:** 2022 **Advisor:** Dr. Somnuk Chupankleep **Co-advisors:** Dr. Sumalee Pongtiyapaiboon

### Abstract

Morality and ethics are essential for communal coexistence, acceptance, and rule-based behavior. This will lead to societal advancement. Therefore, the researcher was interested in conducting this research. The purposes of this research were to 1) study the process of the Dhamma delivery to community organized by Wat Thong Noppakhun, 2) assess morality and ethics according to Dharma principle called “Six Disa” (six-direction Dhamma) through process of Dhamma delivery to community, and 3) propose guidelines for morality and ethics development according to six-direction Dhamma principle through process of Dhamma delivery to community. This study employed mixed method research methodology. On the quantitative part, the samples were 90 members from 30 households (3 members from 30 households) selected by using purposive sampling method. The research instruments were questionnaires and interview forms. The quantitative data were then analyzed by using mean and standard deviation. The qualitative research samples were 30 members (3 members from 10 households) purposively selected to attend focus group interview. The instruments were interview forms. Content analysis was used to examine the qualitative data.

The research results were as follows:

1. The process of Dhamma delivery to community of Wat Thong Noppakhun was the process of building the moral and ethical family and society consisting of 3 important steps. These included (1) delivering knowledge about six-direction Dhamma principle to community through the Buddhist monks’ preaching process for each community prior to the Buddhist Lent period, (2) nurturing behaviors based on the six-direction Dhamma principle through reflection process and group counseling according to the Buddhist counseling model with follow-up process organized on every Buddhist holy day throughout the Buddhist Lent period, and (3) assessing community members’ treatment of one another in accordance with each of the six Dhamma principles.

2. Based on the result of morality and ethics assessment, it was found that the overall and individual aspects of morality and ethics development according to six-direction Dhamma principle through process of Dhamma delivery to community were at a high level. Ranging from their means in descending order, it started from the second direction (Dakkhinadisa: the right direction) referring to teachers, the fifth direction (Uparimadisa: the upper direction) referring to Buddhist monks, the fourth direction (Uttaradisa: the left direction) referring to friends, the sixth direction (Hetatimadisa: the lower direction) referring to employees, the first direction (Puratthimadisa: the front direction) referring to father and mother, and the third direction (Pacchimdisa: the back direction), referring to husband and wife, respectively.

3. Based on the method of disseminating the six-direction Dhamma concept through a Dharma delivery to community campaign, it was suggested that parents should teach their children to be good people who are aware of their responsibilities; teachers should instruct their students with content knowledge and practical implementation; husbands and wives should help and respect each other; friends should be trustworthy and sincere; servants/workers should be diligent and attentive to their work; and monks should be role models and capable of enhancing society’s morality.

The findings of the study revealed that cultivating behavior according to Dharma principle of six directions through reflection and group counseling using the Buddhist counseling model was able to improve the community’s basic way of life. As a result, it was critical that the process of Dhamma delivery to community be continued.

**Keywords:** Morality and Ethics Development, Six-direction Dhamma Principle, Process of Dhamma Delivery to Community